

УДК 801.73 : 821.161.2.09 – 047. 82

Б.М. Кир'ячук

ГЕРМЕНЕВТИЧНА СИСТЕМНІСТЬ У ТЕОРЕТИКО-ЛІТЕРАТУРНИХ КОНЦЕПЦІЯХ О. ПОТЕБНІ

Науково-концептуальну продуктивність герменевтичної проблематики в літературознавчому аспекті доводять такі сучасні вчені, як Л. Врубель [3], Ю. Ковалів [5], Ю. Борев [2], Р. Мних [9], Н. Астрахан [1], З. Лановик [6], М. Лановик [7], Д. Наливайко [10], З. Мітосек [8], В. Халізеєв [17] та ін. Спеціально з'ясуванню сутності герменевтичного мислення О. Потебні присвячені праці Ю. Тимошенко [14], Н. Шляхової [18; 19], його літературознавчим концепціям загалом – І. Фізера [15; 16] та М. Гнатюка [4]. Метою нашої статті є встановлення найголовніших аспектів герменевтичної системності в теоретико-літературних роботах ученого, специфіки їхньої діалогічної взаємодії в межах герменевтичної систематики.

Проблема герменевтики у трактуванні О. Потебні має виразно системний характер. Аспект герменевтики індивіда виявляється в акцентуванні уваги на продумуванні його як безпосередньо, так і через введення у ширшу площину міжособистісної співдії, що, своєю чергою, узгоджується із специфікою повноцінного збагнення художньо-змістового наповнення літературних зразків: «... особистість поета, ті процеси, які здійснюються в його душі, наскільки вони можуть бути нам відомими, для нас являють високий інтерес, тому що вони суть... процеси нашої душі, душі тих, котрі розуміють і користуються поетичним твором» [12, с. 118]. (Тут і далі при цитуванні праць О. Потебні переклад українською наш. – Б.К.).

Питання розуміння набуває своєї динамічності завдяки введенню в сферу герменевтики індивіда. Але найголовніше – через момент відношення-стосунку, справжність якого досягається шляхом нарощування нової якості, котра постає значно вищою за фіксацію зовнішнього, власне механічного вияву: «... розуміння полягає не

в перенесенні змісту з однієї голови в іншу, а тільки в тому, що... який-небудь знак, слово, зображення, музичний звук слугує засобом перетворення іншого самостійного змісту, який знаходиться в думці розуміючого» [12, с. 118].

Учений, по суті, внаслідок трансформації зазначеного твердження у площину розуміння літературного твору, доходить до абсолютно виправданого з герменевтичної точки зору висновку про співтворчість реципієнта у процесі сприйняття того чи іншого мистецького явища. Більше того, саме цим і вимірюється істинне розуміння: «... ми можемо розуміти поетичний твір настільки, наскільки ми беремо участь у його створенні» [12, с. 118].

Для постання справжньої думки доконечно необхідні діалогічні відношення, герменевтичні в своїй основі. Заперечення механічності таких процесів в узагальненому плані органічно узгоджується з аналогічними положеннями праць представників онтологічної герменевтики: «Якщо слово, звук будить в тобі думку, то... ця думка в тобі знаходилась в іншому вигляді, неорганізована, некристалізована, але ніхто тобі її не дав» [12, с. 118]. Як бачимо, зазначена герменевтична особливість має надзвичайно вагоме значення для трактування сутності інтелектуальної діяльності людини, а відтак може проектуватися не лише у сферу власне наукову, але й також науковонавчальну: її висока практична цінність є очевидною.

О. Потебня глибинно осмислює явище антидогматизму, котре постає одним з найголовніших аспектів герменевтичної систематики. Він приходить до справедливого висновку, що антидогматичне начало знаходиться в основі будь-якого справжнього продумування буття, забезпечує народження думки в її найголовнішій діалогічній сутності, а звідси – і мистецького творення: «Коли створюється слово, тоді в тому, хто говорить, відбувається певна зміна того стану думки, який існував до створення» [12, с. 114].

Прикметно, що трактування О. Потебнею герменевтичної природи мови загалом та в стосунку до образності художньої літератури зокрема дає підстави для встановлення моментів типологічної суголосності з аналогічними висловлюваннями Г.-І. Гадамера. Йдеться про

відоме порівняння герменевтики із торгівлею, а також про зіставлення міри смислового наповнення слів із певним грошовим еквівалентом валюти. Думається, що в основі такого збігу перебуває як спільність мовно-герменевтичної традиції, так і своєрідність герменевтичної систематики. О. Потебня в цьому контексті зауважує: «Через це, якщо значення слова для думки взагалі, без різниці двох його станів, можна порівняти з вживанням умовних цінностей в торгівлі, то слово образне – гроші, безобразне – асигнації та векселі» [11, с. 149].

Розвиваючи ідеї В. Гумбольдта, О. Потебня виправдано твердить про герменевтичну специфіку людського порозуміння, про збагнення іншого в його сутності. При цьому визначальною є мова, яка, своєю чергою, вводиться в діалогічну взаємодію з іншими пластами герменевтичної систематики, найперше – з герменевтикою індивіда, розширеною до меж відношення-стосунку: «Слово однаково належить і тому, хто говорить, і тому, хто слухає, а через це значення його полягає не в тому, що воно має означений смисл для того, хто говорить, а в тому, що воно здатне мати смисл взагалі. Тільки завдяки тому, що зміст слова здатний рости, слово може бути засобом розуміти іншого» [13, с. 27].

Саме мова є визначальною для розуміння, для людського мислення як такого. Вона обумовлює функціонування герменевтики на різних рівнях: і в аспекті безпосереднього міжособистісного спілкування, тобто, по суті, в процесі повсякденного мовлення, де виявляється необхідність у розумінні іншої особистості, але й належного продумування сказаного, так і при сприйнятті твору художньої літератури: «Той, хто слухає, може набагато краще за того, хто говорить, розуміти, що скрито за словом, а читач може краще за самого поета осягати ідею його твору» [13, с. 28]. Остання констатація, безперечно, засвідчує творчий перегук з герменевтичними концепціями Ф. Шляйєрмахера, згідно з яким, як відомо, інтерпретатор повинен збагнути твір краще, ніж сам митець.

Предметом постійних інтерпретацій у О. Потебні є теза про взаємозв'язок слова та думки в часі їхнього обопільного функціонування. Учений, розвиваючи погляди В. Гумбольдта, справедливо

наголошував на творчому характері такої співдії, такому, що визначає та провіщає подальше діалогічне розгортання. При цьому механічна односторонність, монологічна в своїй основі, замінюється вагомим змістовим наповненням, котре, власне, й обумовлює переважною мірою герменевтичну специфіку: «На слово не можна дивитися як на висловлювання готової думки» [13, с. 29]. І далі: «Навпаки, слово є висловлювання думки лише настільки, наскільки слугує засобом до її створення...» [13, с. 29].

Аналогічно до сказаного в герменевтичному ключі трактується специфіка художнього творення. Воно також передбачає не якусь застиглу передачу інформації, що призводило б до певної стагнаційності, але динамічне її розгортання, що передбачає як доконечно необхідне естетичне завершення, котре постійно помножується та оновлюється в процесі сприйняття. Явище мистецтва «... подібно до слова, є не стільки висловлювання, скільки засіб створення думки» [13, с. 29-30]. Воно є тим, що «... постійно створюється» [13, с. 30]. При цьому процес осягнення вводиться у сферу герменевтики індивіда, яка постає невід'ємною від цілісної герменевтичної систематики: «... мета його (мистецького твору. – Б.К.), як і слова, – створити певний суб'єктивний настрій як у самому творі, так і в тому, хто розуміє...» [13, с. 30].

О. Потєбня у герменевтичному плані кваліфікує поняття ідеї художнього твору. Це потверджується розглядом його у зв'язку з концепцією герменевтики індивіда, яка охоплює найперше особу автора: «... художник, у якому була б вже готова ідея, не мав би особисто для себе ніякої необхідності висловлювати її в образі...» [13, с. 29]. Проте вона (герменевтика індивіда) проектується також і на особу реципієнта, й навіть більше – увиразнює герменевтичну природу розуміння як такого: якби ідея все ж таки якимось чином «... була вкладена в образ, то її повідомлення тому, хто розуміє, могло б бути тільки передачею у властивому значенні цього слова (тобто механічним, односпрямованим, монологічним. – Б.К.), що суперечить здоровому погляду на розуміння як на створення певного змісту в собі самому з приводу зовнішніх збуджень» [13, с. 29].

Принагідно уточнимо, що під ідеєю ученим розуміється «сукупність думок», що вже певним чином окреслює поле діалогізму, герменевтичне в своїй основі. Характерною є також суголосність його поглядів із відомими міркуваннями Л. Толстого з приводу ідеї художнього твору, котрі стосувалися роману «Анна Кареніна». Аналогічних переконань, які являють собою, по суті, наслідок органічного поєднання герменевтичного та структурно-семіотичного підходів, дотримувався, як знаємо, також Ю. Лотман.

Розуміння О. Потебнею специфіки мистецтва у стосунку до об'єктивної дійсності постають спорідненими з пізнішими герменевтичними твердженнями М. Гайдеггера та Г.-Г. Гадамера про його самоцінність, про те, що істинне мистецтво є своєрідним нарощуванням буття, заповненням у ньому певних лакун, які такого заповнення вимагають логікою власного існування. Учений зазначає: «Художній твір, очевидно, не належить природі: він пристворений для неї людиною» [13, с. 27]. Думається, що смислове нюансування російського слова «присозданный» (ми його переклали як «пристворений», оскільки вважаємо, що саме в такому звучанні воно найбільш адекватно передає сутність сказаного) засвідчує наявність герменевтичного мислення автора загалом та конкретизує його зазначений аспект.

Виразно герменевтичний характер має твердження вченого про зв'язок художнього творіння з вищою душевною організацією митця: «Поетичний твір є насамперед справа душі самого автора, є робота над його власним розвитком» [12, с. 129]. Як бачимо, безсумнівною є належність зазначеної констатації до аспекту герменевтики індивіда, навіть із певним провіщенням герменевтичних концепцій В. Дільтея, найперше – про спорідненість людських душ. Простежується також очевидний перегук із тезою представників онтологічної герменевтики М. Гайдеггера та Г.-Г. Гадамера, котра органічно ними виводилася із праць В. Гумбольдта, згідно з якою весь розвиток людини відбувається через мову і завдяки перебуванню в мові, в її смислотворчому середовищі. Причому йдеться про ту особливість, яка потребує встановлення паралелі між розумінням герменевтичної специфіки, з одного боку, власне мовного та мовленнєвого масиву й,

з іншого, природи взаємодії письменника із власним твором, що постійно здійснював О. Потебня.

Своєрідною опосередкувальною ланкою між словом та твором може розглядатися мислення. При цьому воно є самоцінним та водночас всеохопним, всепроникним, тому що найтіснішим чином взаємодіє з ними обома, є, по суті, невід'ємним від них. Встановлення такої співдії перебуває в щонайтіснішому зв'язку з питанням герменевтики індивіда: «Людина говорить, без сумніву, тільки в товаристві; але вона говорить найперше всього для самої себе, тому що це є одна із фаз розвитку її власної думки» [12, с. 130].

Колосальною глибиною в стосунку до герменевтики взагалі та аспекту герменевтики індивіда зокрема відзначається твердження О. Потебні про діалогічну специфіку розуміння людини, міру її досягнення, котре він формулює, виправдано витлумачуючи відомий вислів В. Гумбольдта про те, що «будь-яке розуміння є нерозумінням». (Принагідно зауважимо, що наведені слова німецького мислителя згадуються в аналізованому контексті неодноразово, що засвідчує їхню герменевтичну вагомість та інтерпретаційну спроможність, спрямовану на постійне продумування в ключі герменевтичної систематики). Український учений зазначає: «Іншими словами – зрозуміти іншого неможливо. Те, що ми називаємо розумінням, є актом особливого роду виникнення думки в нас самих з приводу висловленої іншим думки» [12, с. 130].

О. Потебня оригінально витлумачує відоме твердження В. Гумбольдта про те, що «Мова є діяльність» [11, с. 284]. Як бачимо, наведене положення вже є герменевтичним за своєю природою, що виявляється в аспекті мовно-герменевтичного наповнення. Проте український учений виправдано його поглиблює, проектуючи в площину герменевтики індивіда. Він зазначає, доповнюючи та водночас конкретизуючи німецького мислителя: «(тобто окремої особистості)» [11, с. 284]. Отже, акцентується також на особливій інтимності діалогічного взаємозв'язку мови та людини, що, своєю чергою, виразно обумовлює співдію двох найголовніших пластів герменевтичної систематики, забезпечуючи, відтак, повноцінність її можливого

герменевтичного проникнення в сутність літературно-мистецьких явищ: «Найбільш реальне буття має мова особиста» [11, с. 284].

Вагомим компонентом герменевтичної систематики постає також мовна екзистенція: «Слово є діло...» [11, с. 294]. Вона, зокрема, специфічно представлена у творах мистецтва. При цьому надзвичайно важливим є те, що О. Потебня розглядає її як невіддільну від герменевтики індивіда, в чому виявляється як всепроникність герменевтичного мислення вченого, так і обумовленість тими фольклорними зразками, які постають об'єктом коментування. Йдеться про єдність побутування того чи іншого твору в аспекті художньо-змістового наповнення та його виконання, донесення до реципієнта, що характеризується глибинним внутрішньо-особистісним закоріненням.

Принагідно зауважимо, що О. Потебня своєрідно виходить і на інші аспекти герменевтичної системності, котрі суголосні з твердженнями представників онтологічної герменевтики. Вони постають лише виразно натякненими, такими, що потребують скрупульознішого встановлення, але їхня герменевтична специфіка є безсумнівною. Йдеться про трактування фольклорних творів як серйозних речей [11, с. 294], у чому простежується перегук із відомим положенням праці М. Гайдеггера «Гельдерлін та сутність поезії», де німецький філософ говорить про мову та поезію як, з одного боку, найневинніше з-поміж людських занять, а, з іншого, як про одне з найнебезпечніших благ. Саме останнє виявляється в О. Потебні, але лише в узагальненому плані мовної екзистенції. При цьому береться до уваги також і своєрідність жанрової диференціації фольклорних зразків у їхньому тодішньому розумінні: «Повертаючись до творів усної поезії, зауважу, що хоча в їхньому числі є казка, яка визнається, на відміну від пісні, «складкою», і пародія, і т.п. твори, які мають за мету тільки естетичну насолоду, тим не менше донині досить помітний погляд на такі твори, як на серйозну справу» [11, с. 294].

О. Потебня, характеризуючи специфіку уваги гуманітарної науки XIX століття до міфотворчості, виходить із герменевтичних засад. При цьому він виводить власні міркування із поглибленого герменевтичного продумування теоретичних положень інших учених,

зокрема – М. Мюллера. Характерно, що це своєрідно позначається на цитаціях, котрі, як відомо, органічно узгоджуються з особливостями герменевтичного проникнення в сутність того, що витлумачується. Учений зазначає: «... основне питання самопізнання: «що таке я?» зводиться для сучасної людини на історичне питання: «як я (як один з багатьох) став таким?» [11, с. 295]. (Уточнимо: останні слова належать Мюллеру, але процитовані Потебнею). Як бачимо, питання герменевтики індивіда зазнає постійної інтерпретації, причому з використанням найрізноманітніших смислових контекстів. Вирішення проблеми розуміння людини як такої передбачає доконечне її введення в ширшу площину міжособистісної взаємодії, тобто в сферу відношення-стосунку, в сферу діалогізму.

Мовно-герменевтичний феномен є справді всеохопним. Він, як виправдано стверджує О. Потебня, є основою будь-якого людського пізнання: «Без слова неможливим був би ніякий переказ, ніяка міра людського знання, а інше, крім людського, нам не відоме» [11, с. 310]. Наведена думка засвідчує, що послідовне дотримання принципів герменевтичної системності мотивує вказівку на взаємодію двох її найголовніших аспектів: мовного та герменевтики індивіда.

З'ясування значення літератури та мистецтва органічно вписується в контекст герменевтики, куди, безсумнівно, зараховується мова в своїй всюдисущій присутності, в проекції на герменевтику індивіда та в тісній взаємодії з нею: «Людина така від природи, що тільки з допомогою мови вона здобуває собі такі засоби знати про свої думки, як письмена та мистецтва; до цього єдиним свідком про рух її думки слугувало їй слово» [11, с. 310]. Думається, що в цьому зв'язку є всі підстави констатувати виправдане поєднання герменевтичного підходу з вирішенням пізнавальної функції мистецтва слова.

Герменевтичне проникнення в сутність мови доконче пов'язане з аспектом антидогматизму. Він закорінений в усьому розгортанні мислительних процесів, але постає особливо оприсутненим у найбільш знакових моментах: «Будь-яке розуміння слова є... нове його усвідомлення, і будь-яке слово, як дійсний акт думки, є точною вказівкою міри розвитку думки» [11, с. 310].

Герменевтичним за своєю природою є твердження вченого про неповторність кожного окремого сприйняття. Воно стосується безпосередньо мови, але може бути виразно спроектоване в площину рецепції літературних зразків: «... одне й те ж нове сприйняття, зважаючи на сполучення, в які воно ввійде із зібраним в душі запасом, викличе те або інше уявлення в слові» [13, с. 22]. По суті, аналогічні міркування містяться в працях Г.-Г. Гадамера.

Отже, аналіз доводить існування герменевтичної системності в теоретико-літературних поглядах О. Потебні. Спостерігаються такі найголовніші аспекти герменевтичної систематики, як антидогматизм, мовно-герменевтичний феномен, герменевтика індивіда, внутрішній діалогізм, власне тлумачне начало, між якими відбувається діалогічна взаємодія в межах структурування герменевтичного мислення вченого. Особливо суттєвим у цьому зв'язку є той факт, що О. Потебня формувався під впливом герменевтичних концепцій В. Гумбольдта, був їх блискучим інтерпретатором. Це зумовило виправдане розуміння мови як основи всього сущого, забезпечило органічний зв'язок з герменевтичними ідеями німецького романтизму загалом, а найперше – Ф. Шляйєрмахера як найголовнішого їхнього репрезентанта. При цьому базовим матеріалом у постанні герменевтичних концепцій українського вченого слід вважати саме художню практику. О. Потебня одним з перших на справді науковому рівні засвідчив існування герменевтичних ідей в українському літературно-естетичному досвіді, які були продовжені та розвинені І. Франком, М. Євшаном, С. Єфремовим, Б.-І. Антоничем та ін.

Література

1. Астрахан Н. Буття літературного твору: Аналітичне та інтерпретаційне моделювання: монографія / Н. Астрахан. – К.: Академвидав, 2014. – 432 с. – (Серія «Монограф»).
2. Бореев Ю. Герменевтика. Герменевтическая интерпретация. Герменевтический круг / Ю. Борев // Эстетика. Теория литературы: Энциклопедический словарь терминов. – М.: Астрель-АСТ, 2003. – С. 94-95.

3. Врубель Л. Герменевтика / Л. Врубель // Література. Теорія. Методологія / [упор. і наук. ред. Д. Уліцької]. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – С. 56-113.
4. Гнатюк М. Літературознавчі концепції в Україні другої половини ХІХ–початку ХХ сторіч / М. Гнатюк. – Л.: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2002. – 208 с.
5. Ковалів Ю. Герменевтика. Герменевтичне коло / Ю. Ковалів // Літературознавча енциклопедія: у 2 т. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – Т. 1. – С. 220-221.
6. Лановик З. Hermeneutica Sacra: монографія / З. Лановик. – Т.: Ред.-вид. від. ТНПУ, 2006. – 587 с.
7. Лановик М. Проблеми художнього перекладу як предмет літературознавчої рефлексії: автореф. дис. ... д-ра філолог. наук / М. Лановик. – К.: Ін-т літ. ім. Т.Г. Шевченка НАН України, 2006. – 39 с.
8. Мітосек З. Література як діалог / З. Мітосек // Мітосек З. Теорії літературних досліджень. – Сімферополь: Таврія, 2005. – С. 279-306.
9. Мних Р. Герменевтика, герменевтика, герменевтика... / Р. Мних // Слово і час. – 2005. – № 4. – С. 50-58.
10. Наливайко Д. Вступне слово упорядника / Д. Наливайко // Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика. – К.: Юніверс, 2001. – С. 5-6.
11. Потебня А.А. Из записок по теории словесности / А.А. Потебня // Теоретическая поэтика / [сост., вступ. ст., коммент. А.Б. Муратова]. – М.: Высшая школа, 1990. – С. 132-313. – (Классика литературной науки).
12. Потебня А.А. Из лекций по теории словесности. Басня. Пословица. Поговорка / А.А. Потебня // Теоретическая поэтика / [сост., вступ. ст., коммент. А.Б. Муратова]. – М.: Высшая школа, 1990. – С. 55-131. – (Классика литературной науки).
13. Потебня А.А. Мысль и язык / А.А. Потебня // Теоретическая поэтика / [сост., вступ. ст., коммент. А.Б. Муратова]. – М.: Высшая школа, 1990. – С. 22-54. – (Классика литературной науки).
14. Тимошенко Ю. Концепція розуміння Харківської школи О. Потебні на тлі еволюції рецептивно-герменевтичних ідей / Ю. Тимошенко // Вісник Харківського університету. – 2000. – № 491. – С. 171-174.
15. Фізер І. Психолінгвістична теорія літератури Олександра Потебні. Метакритичне дослідження / Іван Фізер. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська Академія», 1993. – 112 с.

16. Фізер І. Психолінгвістична теорія Олександра Потебні / Іван Фізер // Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за редакцією М. Зубрицької. 2-е вид., доповнене]. – Л.: Літопис, 2002. – С. 32-33.
17. Хализев В. Теория литературы / В.Хализев. – М.: Высшая школа, 2000. – 398 с.
18. Шляхова Н. Літературознавча герменевтика О. Потебні / Н. Шляхова // Вісник Одеського національного університету ім. О. Мечникова. – 2008. – Т. 13, вип. 7. – С. 170-180. – Серія «Філологія. Літературознавство».
19. Шляхова Н. Український контекст рецептивної естетики (автор і читач у теорії словесної творчості О. Потебні та І. Франка) / Н. Шляхова // Філологічні семінари. – 2013. – Вип. 16. – С. 19-26.

Анотація

Б.М. Кир'ячук. Герменевтична системність у теоретико-літературних концепціях О. Потебні

У статті доводиться існування герменевтичної системності в теоретико-літературних поглядах О. Потебні. Спостерігаються такі найголовніші аспекти герменевтичної систематики, як антидогматизм, мовно-герменевтичний феномен, герменевтика індивіда, внутрішній діалогізм, власне тлумачне начало, між якими відбувається діалогічна співдія в межах структурування герменевтичного мислення вченого. Особливо суттєвим у цьому зв'язку є той факт, що О. Потебня формувався під впливом герменевтичних концепцій В. Гумбольдта, був їх блискучим інтерпретатором. Це зумовило виправдане розуміння мови як основи всього сущого, забезпечило органічний зв'язок з герменевтичними ідеями німецького романтизму загалом, а найперше – Ф. Шляйєрмахера. При цьому базовим матеріалом у постанові герменевтичних концепцій вченого слід вважати саме художню практику. О. Потебня одним з перших на справді науковому рівні засвідчив існування герменевтичних ідей в українському літературно-естетичному досвіді, які були продовжені та розвинені І. Франком, М. Євшаном, С. Єфремовим, Б. І. Антоничем та ін.

Ключові слова: герменевтика, мова, діалогізм, індивід, тлумачення, антидогматизм, систематика.

Аннотация

Б.Н. Кирьянчук. Герменевтическая системность в теоретико-литературных концепциях А. Потебни

В статье доказывается существование герменевтической системности в теоретико-литературных взглядах А. Потебни. Прослеживаются такие наиболее весомые аспекты герменевтической систематики, как антидогматизм, языково-герменевтический феномен, герменевтика индивида, внутренний диалогизм, собственно истолковательное начало, между которыми происходит диалогическое взаимодействие в пределах структурирования герменевтического мышления учёного. Особенно существенным в этой связи является тот факт, что А. Потебня формировался под влиянием герменевтических концепций В. Гумбольдта, был их блестящим интерпретатором. Это обусловило понимание языка как основания всего сущего, обеспечило органическую связь с герменевтическими идеями немецкого романтизма в целом, а самое главное – Ф. Шлеермахера. При этом базовым материалом герменевтических концепций учёного следует считать именно художественную практику. А. Потебня одним из первых на действительно научном уровне засвидетельствовал существование герменевтических идей в украинском литературно-эстетическом опыте, которые были развиты И. Франко, М. Евшаном, С. Ефремовым, Б.-И. Антоничем и др.

Ключевые слова: герменевтика, язык, диалогизм, индивид, истолкование, антидогматизм, систематика.

Summary

B.M. Kyrianchuk. Hermeneutical Systematicity in O. Potebnya's Theoretical and Literary Concepts

The article proves the existence of hermeneutical systematicity in O. Potebnya's theoretical and literary outlook. It points out such major aspects of hermeneutical systematicity as anti-dogmatism, linguistic and hermeneutical phenomenon, individual hermeneutics, inner dialogism, personal interpretative inception, and dialogic interaction that takes place within the scholar's hermeneutical thoughts structuring. In this connection, the most substantial fact is that O. Potebnya was formed under the influence of W. Humboldt's hermeneutical concepts becoming a magnificent interpreter of them. This predetermined the justified understanding of a language as the basis of the Absolute, provided with an integral link to the hermeneutical ideas of German romanticism in a whole, and F. Schleiermacher as the first and foremost. And it was the artistic practical experience that became

the basic source for the scholar's hermeneutical concepts. O. Potebnya was one of the first scholars who scientifically proved the existence of hermeneutical ideas in Ukrainian literary and aesthetical experience further developed later by I. Franko, M. Yevshan, S. Yefremov, B.I. Antonych, and so forth.

Key words: hermeneutics, language, dialogism, individual, interpretation, antidogmatism, sistematicity.

Інформація про автора

Кир'янчук Богдан Миколайович – ORCID: 0000-0001-8110-6963; кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету; вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, 33000, Україна